

Κώστας Κωτσάκης:

"Μην περιμένετε χρυσά στεφάνια, θα βρούμε όμως σημαντικά στοιχεία"

Στο προηγούμενο φύλλο μας αναφερθήκαμε σύντομα στα αποτελέσματα της πρώτης χρονιάς της ανασκαφής στο χώρο του Νεολιθικού Οικισμού των Παλαμπελών. Σήμερα, όπως είχαμε υποσχεθεί, παρουσιάζουμε αφιέρωμα - συνέντευξη του κ. Κώστα Κωτσάκη, του Αρχαιολόγου που ανέλαβε την ευθύνη να αποκαλύψει τον αρχαιολογικό πλούτο της περιοχής του Δήμου μας, όπως κι αν είναι αυτός. Στη συνέντευξη που ακολουθεί οι αναγνώστες θα έχουν την ευκαιρία να ενημερωθούν πολύ καλύτερα για το σημαντικότερο αυτό, για την περιοχή μας, θέμα, που μας απασχόλησε ήδη αρκετές φορές. Πρώτα όμως θα σημειώσουμε κάποια πράγματα για το σημερινό μας φιλοξενούμενο για να τον γνωρίσουμε καλύτερα.

Ο κ. Κώστας Κωτσάκης είναι γνωστός σε μας πάνω από ένα χρόνο. Το γνωρίσαμε κατ'αρχήν από τις πρώτες του ερευνητικές ενέργειες, την προεργασία θα λέγαμε, που έκανε ο ίδιος με την ομάδα του, πριν ακόμη ξεκινήσει η επίσημη ανασκαφή. Τον είδαμε στο Συνέδριο που πραγματοποιήσε η Ομοσπονδία Πολιτιστικών Συλλογών Βόρειας Πελοποννήσου να προεδρεύει αλλά και να παρουσιάζει τη δική του εισήγηση, με περιεχόμενο φυσικά τον αρχαιολογικό χώρο των Παλαμπελών. Τον είδαμε φυσικά φέτος κατ'επανάληψη κατά τη διάρκεια των εργασιών της ανασκαφής και φυσικά θα έχουμε την ευκαιρία να τον βλέπουμε πολλές φορές στο μέλλον.

Τη συνέντευξη μας την παραχώρησε την ημέρα που παρουσιάσε τα αποτελέσματα στο Δήμαρχο κ. Γ. Καλύβα και στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Τόσο από την παρουσίαση όσο κι από τη συνέντευξη αλλά και γενικότερα από όλες τις συνομιλίες που είχαμε κατά καιρούς μαζί του διαπιστώσαμε ότι το πάθος του για τη δουλειά του, το μεράκι του για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και ο ουσιαστικός τρόπος που αντιμετωπίζει το θέμα της αποκάλυψης και της αξιοποίησης των αρχαιολογικών ευρημάτων ήταν ότι καλύτερο θα μπορούσαμε να περιμένουμε ως Δήμος από τον άνθρωπο που θα αναλάμβανε τις τύχες του αρχαιολογικού μας χώρου. Άνθρωπος προσιτός, μελιχλιός, γλαφυρός στις περιγραφές του, με απλότητα και σαφήνεια, σε κερδίζει από την πρώτη στιγμή, ως επιστήμονας.

Όλα αυτά φυσικά δεν είναι τυχαία. Το βιογραφικό του τα επεξηγεί: Ο Κώστας Κωτσάκης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Πρωτοεθνικής Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Γεννήθηκε στον Πειραιά το 1950. Είναι Πτυχιούχος Αρχαιολογίας του Α. Π. Θ. και έχει Διδακτορικό Δίπλωμα της Φιλοσοφικής Σχολής του ίδιου Πανεπιστημίου και ακόμη είναι

Visiting Fellow του Πανεπιστημίου του Cambridge της Μεγάλης Βρετανίας.

Έχει διευθύνει πολλές ανασκαφές προϊστορικών θέσεων και ερευνητικά προγράμματα:

- 1978, 1981: Ανασκαφή Νεολιθικού Οικισμού Σέσκλου Θεσσαλίας
- 1981 - 1984: Ανασκαφή Νεολιθικού Οικισμού Μανδάλου Δυτικής Μακεδονίας

- 1984 - σήμερα: Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Τούμπας Θεσσαλονίκης
- 1986 - σήμερα: Επιφανειακή έρευνα Λαγκαδά Κεντρικής Μακεδονίας

- 1996 - σήμερα: Ελληνική συμμετοχή στο διεθνές ανασκαφικό πρόγραμμα του Νεολιθικού Οικισμού του Catal Hoyuk Τουρκίας.

Έχει πάρει μέρος σε 45 ελληνικά και διεθνή συνέδρια. Έχει δημοσιεύσει ένα βιβλίο και 50 άρθρα σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά με θέματα θεωρίας και μεθόδους της προϊστορικής αρχαιολογίας καθώς και με τα αποτελέσματα των αρχαιολογικών ερευνών στη Θεσσαλία και τη Μακεδονία. Είναι μέλος διεθνών αρχαιολογικών εταιρειών και ενώσεων.

Στη συνέντευξη που ακολουθεί δεν προλάβουμε καν να διατυπώσουμε την πρώτη ερώτησή μας.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

- Κύριε Κωτσάκη μπορούμε να αρχίσουμε;

- Να πούμε δυο λόγια για τα τυπικά πράγματα αυτής της ανασκαφής. Η Ανασκαφή αυτή είναι μια συνεργασία μεταξύ του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής που εκπροσωπείται από το συνάδελφο και φίλο Paul Halstead που είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Sheffield. Είναι ένα διεθνές πρόγραμμα που ξεκινάμε φέτος και ελπίζουμε να το συνεχίσουμε στα επόμενα χρόνια σε μεγαλύτερη κλίμακα. Η χρηματοδότηση αυτού του προγράμματος γίνεται κατά κύριο λόγο από το Δήμο Κολινδρού και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και κατά δεύτερο λόγο από την αρχαιολογική σχολή, η οποία επίσης χρηματοδοτεί, από το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης και από την Αγροτική Τράπεζα, η οποία μας έκανε μια χορηγία για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε αυτή την έρευνα. Θα ήθελα στο σημείο αυτό να ευχαριστήσω πάρα πολύ όλους μας υποστηρίζαν και ιδίως το Δήμαρχο Κολινδρού, τον κ. Γιώργο Καλύβα, ο οποίος έδειξε αμέριστη συμπράταση σ' αυτό το πρόγραμμα και βέβαια και τους υπόλοιπους παράγοντες που βοήθησαν και χρηματοδότησαν αυτή την προσπάθεια.

- Αυτά κύριε Καθηγητή είναι τα τυπικά. Πείτε μας με δυο λέξεις την ουσιαστική πλευρά του θέματος για να μπουν στο νόημα οι αναγνώστες μας και μετά πάμε σε λεπτομέρειες.

Ο κ. Κωτσάκης ενημερώνει τον κ. Δήμαρχο και τους Συμβούλους

- Ο στόχος μας είναι να κάνουμε μια συστηματική και εντακτική ανασκαφή αυτού του νεολιθικού οικισμού που βρίσκεται στο χωριό Παλιόμπελα του Δήμου Κολινδρού. Ο οικισμός αυτός, όπως είπα, είναι ένας νεολιθικός οικισμός ο οποίος χρονολογείται από τον 7η χιλιετία. Η πρώτη εγκατάσταση είναι στην 7η χιλιετία, προς το τέλος της, δηλαδή γύρω στα 6200, ίσως και πιο πριν απ'αυτό, ίσως το 6500, δεν το ξέρουμε αυτό ακριβώς και συνεχίζει να κατοικείται μέχρι το 4500 οπότε εγκαταλείπεται. Υπάρχουν κάποια μικρά επεισόδια εγκατάστασης ανθρώπινης δραστηριότητας. Έχουμε μια μικροκλιματική ταφή που χρονολογείται γύρω στο 1300 π. Χ. και μετά κάποιες Βυζαντινές ταφές μεταγενέστερες. Φαίνεται ότι η περιοχή χρησιμοποιήθηκε ένα διάστημα σαν βυζαντινό νεκροταφείο. Από εκεί και πέρα ο επόμενος σταθμός στην ιστορία του χώρου, του τόπου εδώ, είναι η εγκατάσταση των προσφύγων το 1922.

- Έχουμε ήδη ολοκληρώσει την πρώτη χρονιά της ανασκαφής. Είστε ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα;

- Η ανασκαφή φέτος - ήταν η πρώτη χρονιά που την κάναμε - είχε διερευνητικό χαρακτήρα. Ο στόχος ήταν να σχηματίσουμε κάποια εικόνα για το είδος των ευρημάτων, των αρχαιολογικών καταλοίπων και της μορφής του οικισμού για να μπορέσουμε να αναπτύξουμε την έρευνα, να τη σχεδιάσουμε να την αναπτύξουμε σε μεγαλύτερη κλίμακα τα επόμενα χρόνια.

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, ιδιαίτερα σημαντικά και νομίζω μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι έχουμε εντοπίσει και αποκαλύψει μια

νεολιθική ακρόπολη στην Περίαι. Όταν λέμε ακρόπολη εμείς οι αρχαιολόγοι εννοούμε έναν τύπο οικισμού, μια μορφή οικισμού, ο οποίος περιβάλλεται από μεγάλας τοίχους, κάτι σαν περιβόλους, ας πούμε, και τέτοιους οικισμούς γνωρίζουμε στη Θεσσαλία, έχουν ήδη σκαφτεί στη Θεσσαλία, αλλά βορειότερα από τη Θεσσαλία μέχρι τώρα ήταν άγνωστοι. Άρα λοιπόν είναι μια πολύ σημαντική ανακάλυψη αυτή γιατί πλουτίζει τις γνώσεις μας για τη νεολιθική εποχή μ'έναν ακόμη οικισμό αυτής της μορφής. Επίσης είναι σημαντική αυτή η ανακάλυψη γιατί μας βεβαιώνει ότι τα λείψανα τα αρχιτεκτονικά και τα καταλοίπα του οικισμού είναι τέτοιας μορφής ώστε μπορούν εύκολα να γίνουν κατανοητά στον επισκέπτη, όταν βέβαια προχωρήσει η ανασκαφή και θα μπορέσει αυτός ο χώρος να εξελεχθεί σε έναν πολύ σημαντικό αρχαιολογικό χώρο, επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο, στον οποίο οι επισκέπτες θα μπορούν να παίρνουν μια εικόνα της νεολιθικής ζωής. Ελπίζουμε και πιστεύουμε ότι θα δοθεί με τέτοιο τρόπο που θα είναι ιδιαίτερα καταπονητικός και τοίχος να πω διαφορετικός ίσως από άλλες ανάλογες θέσεις. Επομένως οι προσοπτικές είναι πάρα πολύ καλές και είμαστε ιδιαίτερα ευχαριστημένοι από την πρώτη χρονιά της ανασκαφής. Πιστεύω ότι είχε πολύ μεγάλη επιτυχία.

- Κύριε Κωτσάκη, ποια θα είναι τα επόμενα βήματα;

- Τα μελλοντικά μας σχέδια είναι να συνεχιστεί η ανασκαφή ώστε να συγκεντρώσουμε όσο δυνατόν περισσότερες πληροφορίες και να αποκαλύψουμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος

του οικισμού και, όπως είπα πριν, να εξελεχθεί η ανασκαφή αυτή σ'έναν αρχαιολογικό χώρο όπου και οι επισκέπτες θα μπορούν να καταλάβουν την ανασκαφή την ίδια και το χώρο, αλλά και θα μπορούν να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τη νεολιθική ζωή. Ίσως δημιουργηθεί ένας χώρος πληροφοροποίησης του κοινού, ένα είδος, ας πούμε, ανοικτού μουσείου στο οποίο οι άνθρωποι θα μπορούν να πληροφορηθούν. Αλλά βέβαια δεν θέλω να προτρέχω. Εκείνο που προέχει αυτή τη στιγμή είναι να συνεχιστεί η ανασκαφική έρευνα, ώστε να είμαστε βέβαιοι για τις πληροφορίες που θα μεταφέρουμε στο κοινό, γιατί δεν είναι ουσιαστικό να μεταφέρουμε πράγματα για τα οποία δεν είμαστε απόλυτα και επιστημονικά βέβαιοι. Αυτή είναι η πρώτη και βασική προϋπόθεση.

Τώρα όσον αφορά την ίδια την ανασκαφή, προσπαθούμε να κάνουμε μια ανασκαφή η οποία είναι εξαιρετικά συστηματική και εντακτική, δηλαδή συγκεντρώνεται και την παραμικρή πληροφορία. Λειτουργούμε κατά κάποιο τρόπο σαν "ντεντεκτιβς" και να μαζεύουμε και το παραμικρό στοιχείο που υπάρχει στην ανασκαφή, στοιχείο που μας επιτρέπει να ανασυνθέσουμε τη ζωή αυτών των ανθρώπων. Ο στόχος μας δεν είναι μόνο να βρούμε τα αντικείμενα τα μεγάλα ή τα σημαντικά ή τα σπουδαία ή τα εντυπωσιακά. Άλλωστε η νεολιθική εποχή δεν έχει τα πολύ εντυπωσιακά ευρήματα συνηθισμένα.

Ο στόχος μας είναι να προχωρήσουμε όσο γίνεται σε μεγαλύτερο βάθος στη ζωή αυτών των ανθρώπων. Αυτοί οι άνθρωποι, οι νεολιθικοί άνθρωποι, πριν από 7000 - 7500 χρόνια π. Χ., 8000 ενδεχομένως, ήταν γεωργόκτηνοτρόφοι, ζούσαν μια γεωργόκτηνοτροφική ζωή, σε πολλά σημεία πάρα πολύ ανάλογη με την αγροτική ζωή η οποία υπήρχε στη χώρα μας μέχρι τη δεκαετία του '50 που άλλαξε με τη μηχανοποίηση της καλλιέργειας. Αυτή είναι κατά κάποιο τρόπο η σύνδεση ανάμεσα στο παρελθόν και στο μέλλον. Οι άνθρωποι αυτοί είχαν αντιμετωπίσει προβλήματα της αγροτικής ζωής σε πολλά σημεία και τα έλυσαν με τον ανάλογο τρόπο, όπως οι άνθρωποι του 1940, του 1950 και μέχρι την εισαγωγή της μηχανικής καλλιέργειας και των μηχανών. Άρα λοιπόν μας ενδιαφέρει να συγκεντρώσουμε, όσο γίνεται περισσότερο, τέτοιες πληροφορίες. Κι αυτό πιστεύω ότι μπορούμε να το κάνουμε γιατί έχουμε το κατάλληλο προσωπικό. Στην ανασκαφή δουλεύουμε πάρα πολλοί ειδικοί, ειδικοί για την αρχαία γεωργία, ειδικοί για την αρχαία κτηνοτροφία, αρχαιολογοί, αρχαιολογοί, ειδικοί για την κεραμική, ειδικοί για τα εργαλεία. Υπάρχει ένα επιπέδου επιστημόνων που είναι απολύτως

ειδικευμένοι σε πολύ λεπτομερείς αποδείξεις και πιστεύω ότι μ'αυτών τον τρόπο θα είμαστε σε θέση να έχουμε πάρα πολύ καλά αποτελέσματα.

- Μπορείτε να μας περιγράψετε με απλά λόγια τα μέχρι τώρα ευρήματα;

- Εκείνο που εντοπισάμε είναι αρχιτεκτονικά λείψανα σε δυο βασικά περιοχές του οικισμού που σχετίζονται με τη διαμόρφωση με τον οικισμό στο σύνολό του. Είναι περιβόλοι, μανδρότοιχοι θα έλεγε κανείς νεολιθικοί που ορίζαν το τέλος του οικισμού μέσα απ' το οποίο υπήρχαν τα οικήματα. Εξω υπήρχαν οι ανοικτοί χώροι, οι αυλές, τα μαγιάλια. Αυτές, ας πούμε, οι δραστηριότητες. Έχουμε εντοπίσει, βέβαια σε περιορισμένη έκταση, σε 2 ακόμη σημεία τέτοιες κατασκευές. Στη μία περιοχή οι τοίχοι αυτοί χρονολογούνται γύρω στο 5200 π. Χ., στην άλλη γύρω στο 4400 π. Χ. Επομένως αυτοί οι κυκλικοί περιβόλοι δίνουν μια πάρα πολύ καλή εικόνα της διατάξης. Πιστεύω ότι εντακτικά, στα επόμενα χρόνια, θα επεκταθεί αυτή η ανασκαφή και θα δοθεί ακόμη καλύτερη εικόνα.

- Ας πάμε λίγο πιο πίσω. Μπορείτε να μας πείτε πως ξεκίνησε αυτή η "ιστορία";

- Η θέση αυτή ήταν γνωστή στην έρευνα. Η "ιστορία" ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Δημάρχου, του κ. Καλύβα, ο οποίος ήθελε αυτή τη θέση να ανασκαφεί. Βέβαια υπήρχε ας πούμε το αίτημα, κατά κάποιο τρόπο, από τη μεριά των Παλαμπελών, του χωριού, και ιδιαίτερα από το Γιάννη το Σταγάκη, ο οποίος είναι ένας άνθρωπος που πιστεύει πάρα πολύ σ'αυτή την προσπάθεια. Το αίτημα αυτό βρήκε ανταπόκριση στο Δήμαρχο και αυτή η πρόταση ήρθε σε μας στο Πανεπιστήμιο. Εμείς ήρθαμε εδώ πριν από δύο χρόνια. Είδαμε την περιοχή, διαπιστώσαμε ότι υπάρχει ενδιαφέρον και δεχτήκαμε με πολύ μεγάλη ευχαρίστηση αυτή την πρόταση. Πολύ μεγάλο ρόλο έπαιξε στην απόφαση μας το γεγονός ότι η τοπική κοινωνία, οι ίδιοι οι άνθρωποι, όσο και η έκφραση αυτής της κοινωνίας, η τοπική αυτοδιοίκηση, έδειξαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, μια στάση θετική, πράγμα το οποίο δεν είναι πολύ συνηθισμένο και νομίζω ότι αυτό είναι ένας πολύ καλός οίανός, γιατί δεν μας ενδιαφέρει να κάνουμε μια ανασκαφή, μια αρχαιολογική έρευνα η οποία να είναι μόνο για μας, για τους αρχαιολόγους, για την επιστήμη, παρά το γεγονός ότι η περιοχή εδώ έχει τεράστιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Μας ενδιαφέρει να δοθεί αυτό εδώ το πράγμα στο κοινό. Πρέπει να επιστρέψει στο κοινό. Να μετέχει το κοινό όσο γίνεται περισσότερο. Αν η τοπική κοινωνία δεν ενδιαφέρεται δεν έχει νόημα.

Συνεχίζεται στη σελ. 7

"Μην περιμένετε χρυσά στεφάνια, θα βρούμε όμως σημαντικά στοιχεία"

Συνέχεια από την 4η
Ελπίζω αυτό το ενδιαφέρον να παραμείνει. Από την πλευρά μας θα κάνουμε ότι μπορούμε. Έχουμε προγραμματίσει μια σειρά διαλέξεων τόσο στα Παλῆμπελα, όσο και στον Κολινδρό για να ενημερώσουμε τον κόσμο με προσιτό τρόπο για το τι σημαίνει αυτή η ανασκαφή και το τι ακολουθεί. Θέλουμε να κάνουμε μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα για τα παιδιά του σχολείου, για να πιάσουμε αυτές τις ηλικίες που είναι πιο δεκτικές σε τέτοια πράγματα και γενικά νομίζω ότι θα γίνουν αρκετά πράγματα στην περιοχή τα οποία έχουν ενδιαφέρον.
- Ένα άλλο εύλογο ερώτημα των κατοίκων είναι, κύριε καθηγητά, το αρχαιολογικό προφίλ που θα αποκτήσει ο τόπος.

Μπορούμε να περιμένουμε ότι τα Παλῆμπελα και γενικότερα ο Δήμος Κολινδρού θα γίνουν και πόσο γνωστοί, ως αρχαιολογικός χώρος;
- Κατ'αρχήν αν αρχίσουμε από το πιο απλό. Η ανασκαφή βάζει, κατά κάποιον τρόπο, στο χάρτη, το διεθνῆ αρχαιολογικό χάρτη, το όνομα Κολινδρός και Παλῆμπελα. Δηλαδή αυτή τη στιγμή βλέπετε πρόκειται για ένα διεθνές πρόγραμμα. Στην Αγγλία, όταν θα δημοσιευτούν αυτά τα πράγματα, η αρχαιολογική κοινότητα θα γνωρίζει ότι υπάρχει μια θέση που λέγεται Παλῆμπελα Κολινδρού και εκεί υπάρχει μια αρχαιολογική θέση. Επομένως μπαίνει στο διεθνῆ αρχαιολογικό χάρτη αυτό το όνομα κι αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα. Τώρα βέβαια αυτό είναι σημαντικό αλλά δεν

είναι το μόνο. Εμείς θέλουμε να διαμορφωθεί αυτός ο χώρος σ' ένα πολυδύναμο, πολιτιστικό, ας πούμε, κέντρο, όπου δεν θα γίνεται απλώς η ανασκαφή, αλλά θα υπάρχει μια πολιτιστική δραστηριότητα, η οποία θα έχει αντίκτυπο κατά κάποιο τρόπο σε όλο τον πληθυσμό της περιοχής και ελπίζω ότι θα συγκεντρώνει επισκέπτες. Δεν μιλάω απλώς για μια, ας πούμε, τουριστική αξιοποίηση, γιατί κακά τα ψέμματα οι τουρίστες θα πηγαινουν πάντα στα Μετέωρα, δηλαδή στα πολύ μεγάλα και δεν έχουν χρόνο για τα μικρότερα. Ξέρετε, ζούμε σε μια κοινωνία που η πληροφόρηση παιζει μεγάλο ρόλο. Ξέρετε εσείς ως δημοσιογράφος και εξαρτάται πως παρουσιάζεις ένα πράγμα για να προσεγγίσεις τον άλλο. Εάν τα πράγματα εξελιχθούν καλά από πλευράς χρηματοδότησης και ήδη αναζητούμε, πρέπει να σας πω, ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για το πλαίσιο, για το μέρος της πολιτιστικής ανάπτυξης, εάν, λοιπόν, συμβεί αυτό, εδῶ θα είναι ένας χώρος στον οποίο θα υπάρχει ένα ανοιχτό μουσείο, θα υπάρχει ένας χώρος για πειραματικές καλλιέργειες, όπου θα αναπαριστάται εκεί αυτή η αγροτική οικονομία και εδῶ θα γίνει και χώρος εφαρμογής για όλες τις γνώσεις των παλιών Κολινδρινῶν και των παλιών Παλῆμπελιωτῶν που χάνονται και καινῶνα

δεν ενδιαφέρεται γι'αυτές. Εδῶ θα βρουν εφαρμογή. Θα συγκεντρωθούν, ἤδη έχουμε αρχίσει να συγκεντρώνουμε τις πληροφορίες, και θα εφαρμοστούν στην πράξη. Θα γίνει, λοιπόν, ένα πολυδύναμο πολιτιστικό κέντρο, το οποίο πιστεύω θα λειτουργήσει θετικά στην περιοχή και από την άποψη της συμμετοχῆς ανθρώπων και από την άποψη τουριστικής αξιοποίησης. Βέβαια ὅλα αυτά είναι σκεψεις. Απλῶς θελω να σας πω ποιες είναι οι προϋποθέσεις της ομάδας. Το αν θα υλοποιηθούν ὅλα αυτά τα πράγματα θα εξαρτηθεί από πάρα πολλούς παράγοντες.
- Μιλήσατε για ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Πάνω στο θέμα αυτό τι ἄλλο περιμένετε και από ποιον;

- Κοιτάξτε, αυτή τη χρονιά ο Δήμος Κολινδρού μας χρηματοδότησε, ενέταξε αυτό το πρόγραμμα στα προγράμματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν ξέρω τις διοικητικές λεπτομέρειες. Υπήρξε πάντως μια χρηματοδότηση, η οποία για την αρχή ήταν, ας πούμε, καλή. Από τώρα και πέρα αν θελήσουμε να λειτουργήσουμε σε μεγαλύτερη κλίμακα πρέπει να περιμένουμε και μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημά μας, ἴσως δεν βοήθησαν οι συγκυρίες. Παρ'ὅλα αυτά ο κ. Νομάρχης ἔδειξε ενδιαφέρον για το

πρόγραμμά μας και ελπίζω του χρόνου να υπάρξει βοήθεια. Θα αναζητήσουμε βέβαια και πόρους εκτός Ελλάδας από επιστημονικά ενδιαφέροντα ἄλλα αυτοί οι πόροι δεν είναι πολύ μεγάλοι. Για να υλοποιήσουμε αυτά που θέλουμε πρέπει να στηριχθούμε σε πόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης, των διαφόρων βαθμῶν της αυτοδιοίκησης και της περιφέρειας, του Δήμου, της Νομαρχίας. Δεν υπάρχει ἄλλος τρόπος. Μπορούμε να κάνουμε ανασκαφή επιστημονική. Μπορώ να πω εγώ πέντε φοιτητές μου και να καθίσουμε εκεί να σκαλίζουμε επί 2 μῆνες με μῆδεν ἔξοδα ἄλλα αυτό δεν είναι αυτό που θέλουμε. Θέλουμε να γίνει ένα έργο το οποίο θα δώσει αποτελέσματα κάποιας κλίμακας σ' ένα χρονικό διάστημα και κυρίως να περάσουμε στη φάση της ἀνάληψης που είναι πολύ βασική. Ἀλλιῶς εἴτε την κάνουν την ανασκαφή εἴτε δεν την κάνουν είναι δῶρο ἄδωρο. Επομένως ἔχουμε μεγάλες προσδοκίες ἀπο την τοπική αυτοδιοίκηση. Θα ἔλεγα ὅτι εἶναι μέσα στις ἀρμοδιότητες της και τις ευθύνες της.

- Κύριε Κωτσάκη κλείνοντας και ἀφού σας ευχαριστήσουμε πολύ για ὅλη αυτή την ἐνημέρωση, μια ἀνθρώπινη ἐρώτηση. Η ἐπιστημη σας, το λειτούργημά σας, σας ἐφηρε εδῶ και δυο χρόνια στην περιοχή μας και υπο-

θέτω ὅτι θα παραμείνετε για πολλά χρόνια. Ποιες είναι οι ἐντυπώσεις σας ἀπὸ την περιοχή μας και τους ἀνθρώπους της;

- Με την περιοχή δεν εἶχα καμιά σχέση. Δεν ἔτυχε ποτέ να ἔρθω σε ἐπαφή με την περιοχή σας και με τους ἀνθρώπους της παρ'ὅλο που δουλεύω στις ἀνασκαφές ἀπὸ το 1972, σχεδόν 30 χρόνια, και ἔχω δουλέψει σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, στην Κρήτη, στη Θεσσαλία και στη Μακεδονία. Με την Πιερία δεν εἶχα την ευκαιρία. Μπορώ να πω ὅτι εδῶ βρήκα μια υποδοχή ἐξαιρετικά θερμή. Αυτό οφείλω να το πω ὅτι δεν το ἔχω δεῖ ποτέ και νομίζω ὅτι αἰσθάνομαι ὅτι εδῶ ἔχω βρει σπίτι, ἕνα πραγματικά φιλόξενο μέρος. Αἰσθάνομαστε πολύ καλά που βρισκόμαστε σ'αυτό το μέρος και κάνουμε αυτή τη δουλειά και βλέπουμε ὅτι ο κόσμος ἀνταποκρίνεται. Ἐλπίζουμε να μην τον απογοητεύσουμε. Ἀπὸ τη δική μας μεριά θα κάνουμε οτιδήποτε. Να μην πούμε στον κόσμο ὅτι θα βρούμε χρυσά στεφάνια και μαρμάρινα ἀγάλματα. Ἀλλά θα βρούμε πάρα πού σημαντικά στοιχεία για μια ζωή ἡ οποία σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι ἀνάλογη με τη ζωή των παππούδων του και των προπαππούδων του. Κι αυτό νομίζω ὅτι είναι πιο σημαντικό ἀπὸ τα χρυσά και τα ἀσημένια.

Γ. Π.